PEČAT DEODATA OPATA SAMOSTANA SV. STJEPANA DE PINIS POKRAJ SPLJETA.

Poznato je, koliko je veliku ulogu igrao u našoj povjesti za doba hrvatske narodne dinastije, a i kasnije, benediktinski samostan sv. Stjepana de Pinis (pod Borovima) pokraj Spljeta. Na ruševinama ovoga samostana od god. 1825. leži općinsko grobište ovoga grada.

Prvi sigurni spomen ob ovomu samostanu u domaćim ispravama siže ćak u god. 1020 po Račkomu, a u god. 1026. po Kukuljeviću. Nego rek bi da je još starijega porijekla. Da li se utemeljenje ovoga samostana ima pripisati kneginji Jeleni, suprugi bana Mislava, u prvoj polovini IX. vijeka, ne može se sigurno reći, ali je sigurno, da su se tekom XI. vijeka u bazilici sv. Stjepana pokapali hrvatski vladari.

Sl. 3. Pečat Deodata opata samostana Sv. Stjepana de Pinis pokraj Spljeta.

Povjest ovoga samostana ocrtana je lijepo u Bullettino di Archeologia e storia dalmata[1] na temelju opstojećih dokumenata, a i dalja istraživanja na polju domaće povjesti donijeti će novih podataka. I u „Vodi po Spljetu i Solinu“ na str. 215—216 navedeno je lijepih povjesničkih podataka, dočim u Ephemeris Bihačensis na pročeljnom listu dan je tloris ovoga samostana uz crkvu.

U siječnju ove godine pošlo mi je za rukom nabaviti u Spljetu pečat jednoga od opata ovoga samostana, naime Deodata, iz XV. v., te pošto je ovaj prvi poznati nam pečat ovoga samostana, dajem ga u priloženoj ilustraciji, pridodajuć samo nekoliko biografskih podataka ob istomu opatu.

Pečat je od bakra u veličini i obliku ilustracije (sl. br. 3), a na vrhu, kako se opaža u samoj slici, malko je okrnjen, dapače i malko raspuknut, što se je sbilo valjda tada, kada je verižica u vrhu, o kojoj je možda visio pečat, bila silom otrgnuta. Straga nema nikakvog znaka, da bi pečat bio prilijepljen na drvo ili na koji kovinski predmet.

U sredini je lik opata, zaogrnuta plaštem. Na glavi mu je infula, oblika onog doba. U lijevoj ruci drži pastirski štap, a u desnoj knjigu evandelja. Naokolo ide nadpis:

† S DEODATI · ABB — ATIS · S · STEFANI.

S(igillum) Deodati Abbatis S(ancti) Stefani.

---

[1] Dvije opatije sv. Petra gumajskoga i sv. Stjepana de Pinis u staroj spljetskoj nadbiskupiji za doba narodne hrvatske dinastije napisao pop Petar Kaer u prilogu „Bullettina“ 1890—1892.

Opat Deodat (Deodatus), koji je predstavljen na ovomu pečatu, u imenicima opata sv. Stjepana dolazi nam samo jedan pod ovim imenom — poznat nam je iz dokumenata neke parnice, koja se je bila podigla god. 1442. među njim i tadašnjim spljetskim nadbiskupom Petrom, komu je on nijekao nekoja prava nad mlinicama u Solinu.[1]

Još je glasovitija — donekle smiješna — neka druga parnica, u kojoj je bio zapleten opat Deodat, koja se je sbila pod Franom Maripetrom, spljetskim nadbiskupom. Dok je ovaj god. 1428. boravio u Rimu sbog posala svoje nadbiskupije, pojavi se tužba kaptola spljetskoga protiv samostana sv. Stjepana, da naime prema staromu, odavna uvedenu, a 250 godina prije potvrđenu običaju, da samostan na uskrs ima davati kanonicima kaptola dva dobro utovljena škopca, dva neostrižena janjca, dvije mjere (amphoras) najboljega vina i do 50 komada pšeničnoga kruha, da od nekoliko vremena samostan daje slaba kruha, od loše, dobro ne prosijane pšenice i ne od prave mjere. U odsutnosti nadbiskupa bi izabran od jedne i druge strane vikar nadbiskupije spljetske Toma Saviolus, pravorijekom kojega imale su se stranke zadovoljiti. Tako i bilo. On sudi, da samostan ima davati kaptolu stolne crkve mjesto gotova kruha, pedesetčetiri stara dobro prosijane pšenice (sextarios purgati selectique frumenti) spljetske mjere, uz sve ono drugo gori navedeno.[2]

Opat Deodat bio je god. 1430. imenovan od pape Martina V. podsabiračem desetina za spljetsku nadbiskupiju,[3] a nasljednik Martinov Evgenij IV. imenovao ga god. 1433. svojim nuncijem i sabiračem dohodaka apoštolske komore u nekim krajevima istoka, pa Zadra, Spljeta, Dubrovnika, Bara i Albanije.[4]

Deodat je bio zadnji pravi opat samostana sv. Stjepana, jer po njegovoj smrti prođe ova opatija u komendu naslovnim opatima.

Fr. Bulić.

[1] Bullettino l. c. Carrara Archivio Capitolare di Spalato p. 32.

[2] Farlati Illyr. Sacr. III. p. 373.

[3] Carrara l. c. p. 32—33.

[4] Theiner Vetera monum. Slavor. merid. I. 365.